

Súd: Správny súd v Banskej Bystrici
Spisová značka: ZA-30S/227/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5022200517
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 06. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Kochan Morová
ECLI: ECLI:SK:SpSBB:2024:5022200517.2

Uznesenie

Správny súd v Banskej Bystrici, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Kochan Morovej a členov senátu Mgr. Andreja Maukša a JUDr. Aleny Majerovej, v právnej veci žalobcu: Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, Štúrova 2, 812 85 Bratislava, proti žalovanému: obec Varín, Námestie sv. Floriána 1, 013 03 Varín, zast.: Burian & partners, s.r.o., V. Tvrdého 819/1, 010 01 Žilina, IČO: 47 254 483, v konaní o súlade všeobecne záväzného nariadenia obce Varín č. 4/2011 o určení a zmene názvu ulíc a iných verejných priestranstiev na území obce Varín zo dňa 26. 05. 2011 so zákonom, takto

rozhodol:

I. Všeobecne záväzné nariadenie obce Varín č. 4/2011 o určení a zmene názvu ulíc a iných verejných priestranstiev na území obce Varín zo dňa 26. 05. 2011 v časti § 3 ods. 1, v ktorej obec Varín určuje názov ulice Dr. Jozefa Tisu nie je v súlade s § 2b ods. 3 a § 6 ods. 1 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení platnom a účinnom do 30. 11. 2020.

II. Žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania.

odôvodnenie:

Všeobecne záväzné nariadenie a protest prokurátora

1. Obecné zastupiteľstvo obce Varín na svojom zasadnutí dňa 26. 05. 2011 prijalo Všeobecne záväzné nariadenie obce Varín č. 4/2011 o určení a zmene názvu ulíc a iných verejných priestranstiev na území obce Varín (ďalej aj ako „Nariadenie“ alebo „VZN č. 4/2011“). Nariadenie nadobudlo platnosť dňa 27. 05. 2011 a účinnosť dňa 15. 06. 2011. Podľa § 1 ods. 1 Nariadenia je jeho účelom stanoviť pravidlá, podľa ktorých sa postupuje pri označovaní ulíc a iných verejných priestranstiev na celom území obce Varín. V § 3 Nariadenia je ustanovený zoznam ulíc a iných verejných priestranstiev obce a medzi nimi je aj určenie názvu ulice Dr. Jozefa Tisu.

2. Žalobca preskúmal VZN č. 4/2011 a dňa 30. 05. 2022 proti nemu podal podľa § 6 ods. 1 písm. b), § 54 ods. 1 písm. e), § 21 ods. 1 písm. a) piaty bod, § 23 ods. 1 s poukazom na § 27 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) protest prokurátora sp. zn. VI/1 Gd 95/22/1000 - 5 (ďalej len „protest prokurátora“). Protest prokurátora bol proti VZN č. 4/2011 podaný z dôvodu, že § 3 ods. 1 VZN č. 4/2011 v časti, v ktorej obec Varín určuje názov ulice Dr. Jozefa Tisu, je v rozpore s § 2b ods. 3 a § 6 ods. 1 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení platnom a účinnom do 30. 11. 2020 (ďalej aj ako „zákon o obecnom zriadení“). Žalobca v proteste navrhol VZN č. 4/2011 v napadnutej časti zrušiť alebo zmeniť tak, aby bolo v súlade so zákonom.

3. Obecné zastupiteľstvo obce Varín prejednálo podaný protest prokurátora na svojom zasadnutí dňa 19. 07. 2022, na ktorom neprijalo navrhnuté uznesenie č. UZ-2022-036 v znení: „Obecné zastupiteľstvo obce Varín vyhovuje protestu prokurátora č. k. VI/1 Gd 95/22/1000 - 5 zo dňa 30. mája 2022 proti § 3 ods. 1 Všeobecne záväzného nariadenia obce Varín č. 4/2011 o určení a zmene názvu ulíc a iných

verejných priestranstiev na území obce Varín v časti, v ktorej obec Varín určuje názov ulice Dr. Jozefa Tisu“, nakoľko z celkového počtu 9 prítomných poslancov za prijatie uvedeného uznesenia hlasoval 1 poslanec a 8 poslancov sa zdržalo hlasovania. Protestu prokurátora nebolo vyhovené, keďže nedošlo k zrušeniu ani zmene VZN č. 4/2011 v napadnutej časti. Dňa 18. 08. 2022 bolo žalobcovi doručené oznámenie žalovaného o nevyhovení protestu prokurátora spolu so zápisnicou zo štvrtého zasadnutia Obecného zastupiteľstva obce Varín v roku 2022 zo dňa 19. 07. 2022.

Žaloba – žalobné body

4. Žalobou sa žalobca domáhal preskúmania súladu VZN č. 4/2011 o určení a zmene názvu ulíc a iných verejných priestranstiev na území obce Varín zo dňa 26. 05. 2011 v časti § 3 ods. 1, v ktorej obec Varín určuje názov ulice Dr. Jozefa Tisu s § 2b ods. 3 a § 6 ods. 1 zákona o obecnom zriadení v znení platnom a účinnom do 30. 11. 2020.

5. Žalobca s poukazom na § 1 ods. 1 a § 3 VZN č. 4/2011 vyjadril presvedčenie, že týmto nariadením obec Varín prijala tzv. zoznam (katalóg) názvov ulíc a iných verejných priestranstiev, určila ich názov pro futuro, a to s konštitutívnymi účinkami. V uvedenom kontexte považoval za irelevantné, akým spôsobom pred prijatím VZN č. 4/2011 „vznikli“, resp. sa kreovali konkrétne názvy, pomenovania jednotlivých ulíc či iných verejných priestranstiev v obci Varín, či to bolo na základe miestnej obyčaje/zvyku, lokálnych súvislostí, či rozhodovacej aktivity orgánu miestnej samosprávy uskutočnenej v minulosti. Za podstatné považoval, že obec prijatím VZN č. 4/2011 vyjadrila vôľu názvy ulíc a iných verejných priestranstiev upraviť normatívnym právnym aktom, čím jednoznačne určila ich názvy. Je právne irelevantné, že k premenovaniu ulice Kpt. Pfliegela na ulicu Dr. Jozefa Tisu došlo ešte uznesením obecného zastupiteľstva obce Varín č. 224/1993 zo dňa 04. 11. 1993. Obec úmyselne a dlhodobo udržiava nezákonný stav, ktorý vytvorila prvýkrát v roku 1993, pričom názov tejto ulice bol z obsahového hľadiska neprípustný už v roku 1993. Udržiavanie protiprávneho stavu samotnou obcou, spočívajúceho v nezákonnom názve ulice, je v rozpore aj s § 1 ods. 2 alinea prvá zákona o obecnom zriadení, nakoľko tento stav môže viesť k nežiaducej polarizácii spoločnosti a s tým súvisiaceho narušenia občianskeho spolunažívania.

6. Podľa názoru žalobcu VZN č. 4/2011 v protestom napadnutej časti je v rozpore so zákonom z dôvodu, že nejde o názov ulice určený s prihliadnutím na významné nežijúce osobnosti a zároveň ide o názov urážajúci náboženské alebo národnostné ctenie a navyše aj o jazykovo nesprávny názov.

7. Žalobca považoval za nepochybné, že názov uvedenej ulice bol určený podľa mena osoby Jozef Tiso. Ide o osobu, ktorá bola od 14. 03. 1939 do 26. 10. 1939 predsedom vlády Slovenského štátu, v období od 26. 10. 1939 do 08. 05. 1945 prezidentom Slovenského štátu a v uvedenom období z titulu predsedu Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (HSL'S) aj najvyšším veliteľom Hlinkovej gardy – polovojenskej organizácie HSL'S. Rozsudkom Národného súdu v Bratislave sp. zn. Tnľud 6/46 zo dňa 15. 04. 1947 bol právoplatne odsúdený za zločiny proti ľudskosti, za nastolenie totalitného režimu, rasové zákonodarstvo, prenasledovanie všetkých odporcov totalitného režimu, za prenasledovanie židov a ich deportácie do koncentračných táborov, za boje po boku nacistického Nemecka, potlačenie Slovenského národného povstania a rozbitie Československa, pričom mu bol uložený trest smrti povrazom, strata občianskych práv a konfiškácia celého majetku obžalovaného. Žalobca poukázal na § 6a druhá veta zákona č. 487/2013 Z. z. o protifašistickom odboji, postavení a pôsobnosti Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v znení neskorších predpisov aj na § 3 ods. 1 a 2 zákona č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 - 1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov (zákon o pamäti národa) v znení neskorších predpisov (v znení platnom a účinnom v čase prijatia VZN č. 4/2011).

8. Žalobca uviedol, že pravidlá pre tvorbu názvov ulíc a iných verejných priestranstiev zákonodarca zakotvil dvojakým spôsobom, a to v pozitívnom a negatívnom zmysle. Nielen z gramatického vyjadrenia ustanovenia § 2b ods. 3 veta prvá zákona o obecnom zriadení, ale aj v kontexte negatívneho vymedzenia neprípustných názvov ulíc, vyplývajúceho z druhej vety uvedeného ustanovenia, možno vysloviť záver, že pri určení názvu ulice je potrebné prihliadať na významné osobnosti, ktorých význam je však vnímaný v pozitívnom slova zmysle. Je nesporné, že význam každej osobnosti je potrebné vnímať v kontexte jej pôsobenia, činnosti prípadne skutkov, ktorých sa dopustila počas svojho života, resp. vo vzťahu dopadu jej pôsobenia na celkovú spoločnosť. V uvedenom kontexte žalobca poukázal na stanovisko

Historického ústavu Slovenskej akadémie vied k osobnosti Jozefa Tisu č. j.: 71/2020 zo dňa 15. 06. 2020 (ďalej aj ako „stanovisko Historického ústavu SAV“) a vyslovil záver, že Jozefa Tisa je nutné nepochybne považovať za predstaviteľa režimu 1. Slovenskej republiky z rokov 1939 až 1945 alebo iného režimu založeného na fašistickej ideológii alebo nacistickej ideológii, pričom tento ako najvyšší funkcionár 1. Slovenskej republiky z rokov 1939 a 1945 sa v rozhodnom období dopustil činov, ktoré spočívali v používaní násillia, represíí alebo iných foriem porušovania ľudských práv voči jednotlivcom alebo skupinám občanov, t. j. spáchal nacistické zločiny.

9. Žalobca dôvodil, že zmyslom právnej úpravy pri určovaní názvov ulíc z hľadiska ich určenia po nežijúcich významných osobnostiach nie je, resp. v minulosti ani nebolo obciam umožniť, aby určili názvy ulíc po osobách, ktorých historický význam je sporný, nie to ešte výrazne negatívny, ako to je v tomto prípade. Zákonodarca zároveň vylúčil pomenovanie ulíc po žijúcich osobách, a to z dôvodu, aby vylúčil budovanie tzv. kultu osobnosti, ktorý je typický pre autoritatívne režimy. Z uvedeného logicky vyplýva, že pomenovanie ulice po osobe (síce nežijúcej), ktorá bola v zmysle odborných záverov predstaviteľom autoritárskeho a totalitného režimu, je mimo rámca zákona. Určenie názvu ulice po osobe Jozefa Tisa je v rozpore so zákonom, nakoľko v danom prípade nedošlo k určeniu názvu ulice s prihliadnutím na osobnosť, ktorá sa o svoju významnosť zaslúžila v pozitívnom zmysle slova (tak, ako to vyžaduje zmysel a účel zákona), no jednoznačne ide o osobnosť, ktorej význam v zmysle právnych predpisov a odborných dokumentov má výrazne negatívne konotácie.

10. Žalobca názov predmetnej ulice považoval aj za urážajúci náboženské a národnostné cítenie. Na podporu svojho tvrdenia predložil stanovisko Ústavu pamäti národa sp. zn. DR/2020/01404 zo dňa 11. 08. 2020 (ďalej aj ako „stanovisko ÚPN“) k osobe Jozefa Tisa a s poukazom na § 8 ods. 1 písm. a) zákona o pamäti národa uviedol, že Ústav pamäti národa je zákonom poverený na záväznú interpretáciu historických okolností na Slovensku. V tejto súvislosti žalobca poukázal aj na vyjadrenie Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike zo dňa 07. 01. 2005, ktoré bolo obci Varín doručené ešte pred prijatím namietaného VZN č. 4/2011, v ktorom je okrem iného uvedené, že „ako zástupcovia skupiny osôb najviac postihnutej fašistickým režimom a rasovým zákonodarstvom bývalej Slovenskej republiky dôrazne odsudzujeme všetky pokusy o rehabilitáciu jej režimu, ktorý sa v úzkej spolupráci s Hitlerovou treťou ríšou podieľal na množstve zločinov proti nevinným obyvateľom“. Žalobca vyslovil záver, že názov ulice určený po priamom pôvodcovi perzekúcie viacerých národnostných i náboženských menšín je urážajúci v zmysle zákonného korektívu. Už zo samotnej konštrukcie určenia názvu ulice by malo vyplývať, že tento akt, ktorý je vyjadrením samosprávy obce pri správe si svojich záležitostí, by mal mať v prípade určenia názvu podľa konkrétnej fyzickej osoby vo svojej podstate oslavnú a uctievaciu funkciu. Z tohto pohľadu určenie názvu ulice po osobe, ktorá sa podľa doposiaľ nespochybniteľných historických faktov podieľala o. i. na zločinoch proti ľudskosti a zavedení tzv. rasového zákonodarstva, celkom prirodzene uráža cítenie príslušníkov toho náboženstva resp. národnosti, ktoré boli predmetom preukázaných perzekúcií. Slovenskej republike navyše vyplýva z čl. 20 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach pozitívny záväzok, aby zákonom zakázala akúkoľvek vojnovú propagáciu a národnú, rasovú alebo náboženskú nenávisť, ktorá predstavuje podnecovanie k diskriminácii a násilliu. Medzinárodnoprávne konformný výklad etického korektívu zákona o obecnom zriadení tiež jednoznačne vylučuje možnosť, aby bol formou určenia názvu ulice uctený hlavný funkcionár 1. Slovenskej republiky. Je nespochybniteľné, že Jozef Tiso vo funkcii predsedu vlády 1. Slovenskej republiky podpísal všetky protizidovské vládne nariadenia, ktoré boli vydané do októbra 1939. Vo funkcii prezidenta 1. Slovenskej republiky podpísal ústavný zákon č. 210/1940 z 03. 09. 1940, ktorým Snem Slovenskej republiky na dobu jedného roka splnomocnil vládu, aby prijala všetky opatrenia na vyradenie židov zo sociálneho a hospodárskeho života a na prevedenie ich majetku do rúk kresťanov. Podpísal tiež ústavný zákon č. 68/1942 z 15. 05. 1942, ktorým Snem Slovenskej republiky pozbavil slovenských židov štátneho občianstva, zároveň umožnil ich deportácie z územia 1. Slovenskej republiky, ktoré Jozef Tiso aj verejne obhajoval. Namietané ustanovenie VZN č. 4/2011 preto priamo odporuje čl. 20 uvedeného paktu. Žalobca podporne poukázal aj na znenie § 2b ods. 3 zákona o obecnom zriadení v znení účinnom od 01. 12. 2020 a skonštatoval, že dôvodom uvedenej novely bola v zmysle jej dôvodovej správy potreba jasného pomenovania a spresnenia spoločenského konsenzu na nelegitímnosti, zločinnosti a potreba odsúdenia fašistického a komunistického totalitného režimu. Novela tým, že rozšírila neprípustné názvy ulíc v zákone o obecnom zriadení, spresňuje výklad právnej úpravy platnej a účinnej do 30. 11. 2020 (interpretačný účinok) a v zmysle prechodného ustanovenia pro futuro obdobné uctievanie predstaviteľov totalitných režimov už výslovne zakazuje (preventívny účinok).

Interpretačný účinok aktuálne platnej a účinnej právnej úpravy je potrebné aplikovať aj na znenie právnej úpravy účinnej do 30. 11. 2020.

11. Ďalej žalobca namietal, že názov ulice určený namietaným VZN č. 4/2011 je jazykovo nesprávny, čo je v rozpore s doslovným znením zákona. V zmysle Pravidiel Slovenského pravopisu Slovenskej akadémie vied, s poukazom na odpoveď Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied zo dňa 24. 08. 2022, sa slovo Tiso, ako životné podstatné meno mužského vzoru, skloňuje podľa vzoru chlap. Na tomto základe potom jazykovo správne použitie uvedeného slova v tzv. druhom páde (genitív), v kontexte určenia názvu ulice, je ulica Dr. Jozefa Tisa a nie Dr. Jozefa Tisu, ako je to uvedené v namietanom ustanovení VZN č. 4/2011. Z uvedeného je zrejmé, že názov inkriminovanej ulice je jazykovo nesprávny, a teda aj v rozpore so zákonom.

12. Žalobca záverom konštatoval, že obciam a mestám, resp. obecným (mestským) zastupiteľstvám prislúcha v zmysle § 6 ods. 1 zákona o obecnom zriadení rešpektovať zákony, nie ich prispôbovať špecifickým miestnym potrebám. Pokiaľ zároveň zákonodarca obciam a mestám zveril normatívnu právomoc v určitej oblasti spoločenských vzťahov, a to formou konkrétneho zákonného splnomocnenia, sú samosprávy povinné rešpektovať zákonné mantinely takého splnomocnenia a prijať takú právnu úpravu, ktorá nebude v rozpore so zákonom. Napriek skutočnosti, že Naradenie bolo prijaté obecným zastupiteľstvom ešte v roku 2011, povinnosť obce postupovať pri určení názvu ulice v súlade § 2b ods. 3 zákona o obecnom zriadení existovala už v čase jeho prijatia, preto obec bola povinná pri prijímaní tohto nariadenia znenie tohto ustanovenia rešpektovať. Obsah všeobecne záväzného nariadenia ako podzákonnej právnej normy musí byť v súlade so zákonom po celý čas jeho platnosti a účinnosti. Vyššie prezentované údaje a informácie o osobe Jozefa Tisa, po ktorej obec Varín v roku 2011 určila názov ulice, možno považovať za všeobecne známe historické fakty, ktoré obec v procese tvorby a prijímania namietaného nariadenia mala jednoznačne vziať do úvahy a rešpektovať.

Vyjadrenie žalovaného k správnej žalobe

13. Žalovaný vo vyjadrení k správnej žalobe žiadal žalobu zamietnuť ako nedôvodnú. Uviedol, že podľa § 1 ods. 1 VZN č. 4/2011 účelom tohto všeobecne záväzného nariadenia je stanoviť pravidlá, podľa ktorých sa postupuje pri označovaní ulíc a iných verejných priestranstiev na celom území obce Varín. Toto Nariadenie stanovuje právne mantinely tvorby označovania ulíc a iných verejných priestranstiev na celom území obce Varín, t. j. nemení názov ulíc, ale iba upravuje konformnosť procesu označovania ulíc so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Ako vyplýva z dikcie § 3 ods. 1 VZN č. 4/2011, toto ustanovenie deklaratórnym spôsobom zakotvuje taxatívny výpočet jednotlivých ulíc, ktoré sa v obci Varín nachádzajú. Nemá teda konštitutívne účinky vo vzťahu k názvu tej ktorej ulice. Právnym aktom, ktorým bol konštituovaný názov ulice Dr. Jozefa Tisu, bolo uznesenie obecného zastupiteľstva č. 224/93 zo dňa 04. 11. 1993, ktorým bol názov ulice Kpt. Pfliegla zmenený na názov Dr. Jozefa Tisu, čo konštatuje aj samotná Okresná prokuratúra Žilina v pripojenom liste zo dňa 11. 03. 1996, adresovanom žalovanému. O základných otázkach života obce rozhoduje obecné zastupiteľstvo vo forme uznesení, pričom kompetencia obecného zastupiteľstva je v zákone o obecnom zriadení v § 11 ods. 4 upravená demonštratívne. Prijatie uznesenia je zavŕšením rokovania obecného zastupiteľstva, kedy v súlade s § 11 ods. 4 písm. g) zákona o obecnom zriadení sú aj nariadenia obce schvaľované formou uznesenia. Vychádzajúc z uvedeného teda nie je požiadavka žalobcu (na zrušenie alebo zmenu ustanovenia § 3 ods. 1 VZN č. 4/2011 v časti, v ktorej žalovaný určuje názov ulice Dr. Jozefa Tisu) rezultujúca z právneho naratívu, podľa ktorého § 3 ods. 1 VZN určuje názov ulice Dr. Jozefa Tisu, zákonne konformná. Názov ulice Dr. Jozefa Tisu bol totiž vytvorený uznesením obecného zastupiteľstva č. 224/93 zo dňa 04. 11. 1993, nie prostredníctvom VZN č. 4/2011. Pri hypotetickom posúdení obsahu protestu žalobcu ako protestu proti uzneseniu obecného zastupiteľstva č. 224/93 zo dňa 04. 11. 1993, ktorým bol zmenený názov ulice Kpt. Pfliegla na názov Dr. Jozefa Tisu, je nutné konštatovať, že tento protest bol podaný dávno po uplynutí prekluzívnej 3-ročnej lehoty v zmysle § 26 ods. 1 zákona o prokuratúre.

14. Žalovaný nesúhlasil s argumentom žalobcu ohľadne významu osobnosti Dr. Jozefa Tisa. Podľa žalovaného Dr. Jozef Tiso, ako prezident historickej prvej Slovenskej republiky, je jednoznačne významnou nežijúcou osobnosťou, pričom zákon nedefinuje, či táto osobnosť musí byť vnímaná súčasne historicky pozitívne. Taktiež v žalobe nie sú predložené žiadne relevantné dôkazy preukazujúce hypotézu, že názov je „urážajúci náboženské alebo národnostné cítenie.“ Navyše, všeobecne záväzný právny výklad dotknutej právnej normy, konkrétne, či je možné pri označení názvu ulice „Dr. Jozefa

Tisu“ prihladiť na osobu Jozefa Tisa ako na „významnú nežijúcu osobnosť“, neexistuje. Rovnako aj v prípade názvu ulice urážajúceho náboženské a národnostné cítenie ide o záležitosť legálneho výkladu právnej normy. Ústav pamäti národa nie je kompetentný podávať všeobecne záväzný výklad právnych noriem obsiahnutých v zákone o obecnom zriadení, keďže podľa § 8 ods. 1 písm. a) zákona o pamäti národa bola Ústavu pamäti národa štátom zverená úloha vykonávať úplné a nestranné hodnotenie doby neslobody, hlavne analyzovať príčiny a spôsob straty slobody, prejavy fašistického a komunistického režimu a ich ideológií, účasť domácich a zahraničných osôb na nich. Žalovaný rozporoval tvrdenie, že Dr. Jozef Tiso mal byť „hlavný funkcionár Slovenskej republiky, ktorý podpísal všetky nariadenia smerujúce k štátom riadenej diskriminácii a perzekúcii židovskej a rómskej menšiny.“ Uvedené tvrdenie sa podľa názoru žalovaného nezakladá na pravde, čoho dôkazom je aj skutočnosť, že Nariadenie č. 198/1941 Sl. z. zo dňa 9. septembra 1941 o právnom postavení Židov, známe ako „Židovský kódex“, ktoré práve definovalo uvedené diskriminačné opatrenia, Dr. Jozef Tiso ako prezident nikdy nepodpísal, nakoľko mu toto nevyplývalo z jeho právomoci prezidenta s poukazom na § 47 Ústavného zákona č. 185/1939 Sl. z. zo dňa 21. júla 1939 o ústave Slovenskej republiky, podľa ktorého: „Vládne nariadenie podpisuje predseda vlády a príslušný minister.“

15. K žalobcom namietanej gramatickej nesprávnosti formulácie názvu ulice žalovaný uviedol, že právne relevantné je posúdenie gramatickej správnosti názvu tejto ulice v čase vzniku označenia ulice. S poukazom na odpoveď Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied názov ulice v posudzovanom prípade zodpovedá staršiemu spôsobu skloňovania, kedy sa bežne akceptovalo dvojaké skloňovanie. Preto je právne irelevantné, že v súčasnosti je odporúčané pri priezvisku Tiso používať v genitíve tvar Tisa.

16. Žalovaný zdôraznil, že v súlade so zásadou zákazu spätnej účinnosti právnych noriem nemožno odkazovať na znenie § 2b ods. 3 zákona o obecnom zriadení účinné od 01. 12. 2020 (hoci poukazujúc na jeho interpretačný účinok), keďže relevantné je znenie zákonného ustanovenia v čase, kedy bol kreovaný názov inkriminovanej ulice, a to v súlade s § 30g zákona o obecnom zriadení. V záverečných ustanoveniach zákona o obecnom zriadení absentuje prechodné ustanovenie, ktoré by derogovalo či už názvy ulíc, alebo právne akty, ktorými boli kreované, či zmenené názvy ulíc, ktoré by boli v rozpore s novou právnou úpravou obsiahnutou v § 2b ods. 3 zákona o obecnom zriadení.

Replika žalobcu

17. V replike žalobca uviedol, že v prípade VZN č. 4/2011 ide o zakotvenie taxatívneho výpočtu jednotlivých ulíc, ktoré sa v obci Varín nachádzajú, avšak nie „deklaratórne“, no nepochybne „konštitutívne“, nakoľko posudzovaná právna úprava je predmetom normatívneho správneho aktu, ktorý nadobudol účinnosť dňa 15. 06. 2011. Zákon ani právna teória nerozlišuje v prípade všeobecne záväzných nariadení ako normatívnych správnych aktov ich účinky v konkrétnom vymedzení na deklaratórne, či konštitutívne, nakoľko sa predpokladá, že nadobudnutím účinnosti normatívnej právnej úpravy nadobúdajú právnu silu a záväznosť právnej normy (konkrétne ustanovenia), ktoré sú jej obsahom. Prijatím VZN č. 4/2011 bol zároveň určený aj názov ulice Dr. Jozefa Tisu (v namietanom znení), ako aj názvy ostatných ulíc a verejných priestranstiev v obci Varín so všetkými súvislosťami, ktoré sú spojené s používaním týchto názvov občanmi obce v praxi.

18. Žalobca vyjadril nesúhlas s tvrdením žalovaného, že určenie názvu ulice nebolo dané nariadením, ale uznesením obecného zastupiteľstva obce Varín č. 224/93 zo dňa 04. 11. 1993 (ďalej aj ako „uznesenie č. 224/93“). Nariadenie bolo zjavne prijaté ako reakcia na novú právnu úpravu účinnú od 01. 01. 2002, ktorá zakotvila povinnosť obcí rozhodovať o určení názvov ulíc výlučne formou všeobecne záväzných nariadení. Aj samotný názov namietaného Nariadenia znie: o určení (pozn. – teda nie o určovaní) a zmene názvu ulíc a iných verejných priestranstiev na území obce Varín. Následne v § 3 ods. 1 Nariadenia sa jasne uvádza, že do zoznamu ulíc v obci Varín patrí aj ulica Dr. Jozefa Tisu, pričom v § 4 ods. 2 Nariadenia je uvedené, že ním ponecháva v platnosti, teda preberá, všetky doterajšie názvy a pomenovania. Je zrejmé, že tu ide o komplexnú právnu úpravu, ktorá aj v zmysle všeobecne akceptovanej právnej zásady *lex posterior derogat legi priori* (neskorší zákon alebo právna úprava ruší skorší zákon alebo právnu úpravu) ruší uznesenie č. 224/93. Navyše, v prípade Nariadenia a uznesenia č. 224/93 ide o konkurenciu medzi všeobecne záväzným nariadením ako všeobecne záväzným právnym predpisom a „jednoduchým“ uznesením obecného zastupiteľstva, v zmysle čoho má všeobecne záväzné nariadenie jednoznačne väčšiu právnu silu a tak treba odkázať aj na právnu zásadu *lex superior derogat*

legi inferiori (vyšší zákon ruší zákon nižší). V tomto zmysle je podľa názoru žalobcu potrebné akúkoľvek právnu úvahu o akejsi samostatnej existencii uznesenia č. 224/93 aj pre prípad zrušenia namietaného Nariadenia odmietnuť ako nedôvodnú a nesprávnu.

19. Podľa názoru žalobcu sa nemožno stotožniť s výkladom pojmu „významná nežijúca osobnosť“ uvedenom vo vyjadrení žalovaného. Ustanovenie § 2b ods. 3 zákona o obecnom zriadení v znení platnom a účinnom do 30. 11. 2020 nemožno vnímať len pod prizmou gramatického či legálneho výkladu, avšak komplexne aj prostredníctvom iných metód a foriem výkladu obsahu daného právneho predpisu. Obsah pojmu „významnosť“ (nežijúcej osoby) je potrebné vnímať a vykladať aj v kontexte ostatných, v zákone vymedzených kritérií na názvy ulíc. Právna úprava účinná v čase prijatia namietaného nariadenia (aj uznesenia č. 224/93) obsahovala použitie negatívneho kritéria, ktoré zakazovalo názvy urážajúce mravnosť, náboženské alebo národnostné cítienie, jazykovo nesprávne názvy a názvy nepriliehavé vzhľadom na históriu obce. V tomto zmysle teda voľba názvu po nežijúcej významnej osobnosti musí byť súladná s imperatívom etiky a mravnosti a nesmie mať urážlivý charakter čo do náboženského alebo národnostného cítienia. Súčasne musí byť súladná s pravidlami slovenského jazyka. Aj keď Národná rada SR v zákone o obecnom zriadení nevyložila, kto sa rozumie pod nežijúcou významnou osobnosťou, je potrebné poukázať na to, že právne predpisy často používajú pojmy s neurčitým obsahom (tzv. právna norma s relatívne neurčitou hypotézou – pozri napr. uznesenie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 25 Cdo 37/2015 zo dňa 24. 03. 2015; rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8 Sžo 35/2013 zo dňa 20. 08. 2014, pričom sa týka aj inštitútu dobrých mravov spojeného s kategóriami etiky a mravnosti - uznesenie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 21 Cdo 486/2002 zo dňa 05. 12. 2002), pričom je následne na orgánoch aplikácie práva, osobitne súdoch, aby v súvislosti so skutkovými okolnosťami prípadu tento neurčitý právny pojem vyložili. Zákonnodarca určil kritériá na tvorbu názvov ulíc a verejných priestranstiev síce všeobecne, no to neznamená, že obecná autonómia pri pomenovaní ulíc po konkrétnych osobách je bezbrehá. Práve vyššie spomínané negatívne kritérium spočívajúce v rešpektovaní mravnosti, zákaze urážlivosti a ochrane národnostného a náboženského cítienia vedie k jednoznačnému záveru, že pojem osobnosť je potrebné vykladať v zmysle vylúčenia kontroverznej osoby, nehovoriac už o páchatelovi trestných činov. Osoba vnímaná a označovaná odborne na to spôsobilými a erudovanými inštitúciami ako Slovenská akadémia vied či Ústav pamäti národa ako osoba zodpovedná za zločiny proti ľudskosti a dokonca osoba v čase demokratickej povojnovej Československej republiky (a teda nie v čase po komunistickom prevrate) za to odsúdená právoplatným rozsudkom, jednoznačne a bez akýchkoľvek pochybností nie je osobou, po ktorej v zmysle právnej úpravy môže niesť meno ulica. Dôvody viažuce sa na osobnosť Jozefa Tisa, ktoré ho diskvalifikujú ako osobnosť, po ktorej môže byť určený názov ulice, možno považovať za historické notoriety. Uctievanie osoby Jozefa Tisa považujú slovenské súdy opakovane za prejav extrémizmu, ktorý v súhrne s ďalšími extrémistickými prejavmi napĺňa znaky trestných činov propagujúcich skupiny smerujúce k potlačeniu základných práv a slobôd (napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 To/4/2020 zo dňa 15. 04. 2021; rozsudky Špecializovaného trestného súdu so sp. zn. 4T/45/2020 zo dňa 22. 12. 2020, sp. zn. 2T/31/2020 zo dňa 19. 10. 2020, sp. zn. 2T/28/2020 zo dňa 30. 09. 2020, sp. zn. 1T/14/2019 zo dňa 10. 06. 2019). V danom prípade Ústav pamäti národa nevystupuje a ani nevystupoval ako orgán podávajúci všeobecne záväzný výklad právnym noriem obsiahnutých v zákone o obecnom zriadení. Stanovisko Ústavu pamäti národa sp. zn. DR/2020/01404 zo dňa 11. 08. 2020, o ktoré sa žaloba opiera, bolo podané k osobe Jozefa Tisa a slúži podporne ako dôkaz preukazujúci nespôsobilosť určenia názvu ulice po takejto osobe. Skutočnosť, že namietaný názov ulice obsahovo napĺňa zákonnú podmienku neprípustnosti z dôvodu, že uráža náboženské alebo národnostné cítienie, považoval žalobca za dostatočne preukázanú nielen z podrobnej argumentácie týkajúcej sa pôsobenia a zdokumentovaných činov Jozefa Tisa, ktoré boli zásadným spôsobom zamerané proti židovskej aj rómskej menšine, no v neposlednom rade aj z konkrétneho vyjadrenia Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike zo dňa 07. 01. 2005, z ktorého zákonom predpokladaný následok vyplýva a s ktorým bolo obecné zastupiteľstvo v čase prijímania VZN č. 4/2011 oboznámené. Žalobca podporne poukázal aj na pripojené stanovisko Úradu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity sp. zn. 3860/8362/2022/USVRK-KUS zo dňa 03. 03. 2023.

20. Žalobca skonštatoval, že hoci jazyková nesprávnosť namietaného názvu danej ulice nie je tá najpodstatnejšia a rozhodujúca nezákonnosť, má za to, že z dôvodu jazykovo nesprávneho používania názvu ulice Dr. Jozefa Tisu je nevyhnutné konštatovať nedodržanie zákonného kritéria, a teda rozpor so zákonom. Pokiaľ zákonnodarca používa v súvislosti s kritériom zákonnosti názvu ulice pojem „jazykovo správny“, uvedenú jazykovú správnosť je nevyhnutné odvodzovať od názoru odborných autorít, ktorou

v takomto prípade Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied nepochybne je. V čase prijatia posudzovaného ustanovenia (rok 2011), historická obvyčaj používaná skloňovaná podstatného mužského mena zakončeného na -o už bola prekonaná a v zmysle stanoviska Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied sa nepoužívala.

21. Žalobca zdôraznil, že žalobou namieta nesúlady VZN č. 4/2011 s právnou úpravou v znení platnom a účinnom do 30. 11. 2020. Zákonom č. 338/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 125/1996 Z. z. o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej aj ako „novela“) sa spresnil výklad právnej úpravy platnej a účinnej do 30. 11. 2020 (interpretačný účinok) a v zmysle prechodného ustanovenia pro futuro obdobné uctievanie predstaviteľov totalitných režimov už výslovne zakazuje (preventívny účinok). Pôvodnú právnú úpravu je nevyhnutné vykladať aj v kontexte novej právnej úpravy, ktorá konkretizuje obsahové vymedzenie kritérií uplatňovaných na tvorbu a určovanie názvov ulíc a iných verejných priestranstiev po významných nežijúcich osobách. Nová právna úprava zavedená novelou, výslovne sa dotýkajúca o. i. predstaviteľov tzv. Slovenského štátu, je s ohľadom na jej dôvodovú správu iba spresnením pôvodnej právnej úpravy. V tejto súvislosti žalobca poukázal na nález Ústavného súdu ČR sp. zn. ÚS IV. ÚS 1735/07 zo dňa 21. 10. 2008, vo vzťahu k rozhodovaniu v súlade s dobrými mravmi. Žalobca vyjadril názor, že v odôvodnených prípadoch, medzi ktoré patrí aj práve posudzovaný prípad, je podľa tejto judikatúry povinnosťou subjektu aplikujúceho právo reprobovať konanie priečiace sa dobrým mravom i za cenu vylúčenia aplikácie prechodného ustanovenia, teda postupu contra legem. Pomenovaniu ulice po Jozefovi Tisovi z uvedeného dôvodu bráni aj rozšírené znenie platnej úpravy § 2b ods. 3 zákona o obecnom zriadení.

Duplika žalovaného

22. Žalovaný v duplike zdôraznil, že právnym aktom, ktorým bol konštituovaný názov ulice Dr. Jozefa Tisu, bolo uznesenie č. 224/93 zo dňa 04. 11. 1993, pretože ako vyplýva z dikcie § 3 ods. 1 VZN č. 4/2011, týmto ustanovením bolo len deklaratórne potvrdené, že ulica Dr. Jozefa Tisu je zahrnutá do „Zoznamu ulíc a iných verejných priestranstiev obce“. Nemožno považovať za nezákonné pomenovanie ulice, ktorého bolo schválené žalovaným v dôsledku úplne legálneho procesu v danom čase, a to dávno pred prijatím právnej úpravy účinnej od 01. 01. 2002. Žalovaný nemal akýkoľvek dôvod „nanovo“ definovať názov ulice formou VZN. Napádané VZN č. 4/2011 definovalo procesný postup pri kreácii názvov ulíc do budúcnosti, aby tento procesný postup obce bol plne súladný s aktuálne platným zákonom. VZN č. 4/2011 je potrebné vykladať podľa jeho obsahu, z ktorého jednoznačne vyplýva jeho deklaratórna povaha, keď neobsahuje ustanovenia typu „určujú sa názvy ulíc“, ale uvádza len zoznam existujúcich označení ulíc v obci. V § 3 ods. 1 VZN č. 4/2011 je uvedené, že „do zoznamu ulíc v obci Varín patrí aj ulica Dr. Jozefa Tisu“, pričom aj z gramatického významu slova „patrí“ jednoznačne vyplýva, že ak niečo niekde patrí, musí logicky už predtým existovať. Vôľou žalovaného nebolo zrušiť pomenovania názvov ulíc a súčasne ich rovnako pomenovať. Napádané VZN č. 4/2011 nemalo derogatívny charakter vo vzťahu k uzneseniu č. 224/93, ale len reflektovalo na aktuálne platnú právnú úpravu v súvislosti s kreáciou názvov ulíc do budúcnosti, pričom deklaratórne definovalo existujúce ulice v obci Varín. V prípade akceptácie argumentácie žalobcu zásadami lex posterior derogat legi priori aj lex superior derogat legi inferiori, na podporu konštitutivity pomenovania ulice Dr. Jozefa Tisu na základe VZN č. 4/2011, by sa zrušením časti napádaného VZN č. 4/2011 ex lege obnovil právny stav, ktorý mal existovať do momentu jeho prijatia, teda bolo by tak obnovené rovnaké pomenovanie ulice na základe uznesenia žalovaného č. 224/93.

23. Žalovaný sa nestotožnil s tvrdením žalobcu, že nejde o názov ulice s ohľadom na významné nežijúce osobnosti. Dr. Jozef Tiso bol prezidentom historicky prvej Slovenskej republiky, jeho osobnosť je preto nerozlučne spätá s dejinami Slovenskej republiky, a teda ide o významnú historickú osobnosť, pričom zákon nedefinuje, či táto osobnosť musí byť vnímaná súčasne historicky pozitívne. Ak by bol názov ulice po predstaviteľovi režimu Slovenskej republiky v rokoch 1939 až 1945 neprípustný s poukazom na negatívne kritérium, na ktoré odkazuje žalobca, nebolo by potrebné upraviť novú výluky z možných názvov ulíc a iných verejných priestranstiev, ktorú zaviedla novela zákona o obecnom zriadení účinná od 01. 12. 2020.

24. Žalovaný zopakoval, že právne relevantné je posúdenie gramatickej správnosti názvu tejto ulice v čase vzniku označenia ulice, teda v roku 1993. Pokiaľ by zákonodarca mal záujem, aby boli zmenené názvy ulíc, ktoré boli sice podľa pôvodného znenia zákona o obecnom zriadení kreované legálne, ale po účinnosti novely sú s ňou v rozpore, definoval by jednoducho v novele, že názvy ulíc, ktoré sú s ňou v rozpore a ktoré existovali ku dňu jej účinnosti, sa rušia a obec je povinná prostredníctvom VZN schváliť nový názov ulice, ktorý bude v súlade s touto novelou, prípadne iným vhodným spôsobom. Z vyjadrenia Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied vyplýva, že v prípade priezviska Tiso sa v súčasnosti odporúča používať v genitíve tvar Tis-a. Je teda zjavné, že skloňovanie priezvisk zakončených na písmeno -o podľa vzoru chlap má len odporúčací charakter, a preto v posudzovanom prípade nie je podľa žalovaného daný rozpor so zákonom.

25. Žalovaný uviedol, že novelou nebol spresnený výklad právnej úpravy platnej a účinnej do 30. 11. 2020, ale ide o celkom novú výlukú z možných názvov ulíc a verejných priestranstiev. Bolo by preto v príkrom rozpore s požiadavkou zákazu retroaktivity, pokiaľ by bola pôvodná právna úprava vykladaná v kontexte novej právnej úpravy. Nie je prípustné odkazovať na aktuálne znenie zákona (hoci poukazujúc na jeho interpretačný účinok), keďže relevantné je znenie zákonného ustanovenia v čase, kedy bol kreovaný názov inkriminovanej ulice. Vychádzajúc z prechodného ustanovenia § 30g zákona o obecnom zriadení je nepochybné, že účelom bolo ponechať v platnosti doterajšie názvy ulíc. Žalovaný poukázal na dôvodovú správu k novele zákona o obecnom zriadení účinnej od 01. 12. 2020, podľa ktorej v prípade prijatia navrhovanej právnej úpravy nedôjde v zmysle prechodného ustanovenia k premenovávaniu už existujúcich názvov ulíc a iných verejných priestranstiev (§ 30g).

Konanie na správnom súde, posúdenie veci správnym súdom

26. S účinnosťou od 01. 06. 2023 prešla pôsobnosť Krajského súdu v Žiline ako správneho súdu na Správny súd v Banskej Bystrici podľa § 3 ods. 3 písm. a) zákona č. 151/2022 Z. z., v dôsledku čoho je vec vedená pôvodne na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 30S/227/2022 vedená na Správnom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. ZA-30S/227/2022. Podľa § 107 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok v znení účinnom do 30. 06. 2023 (ďalej len „SSP“) rozhodol správny súd vo veci bez nariadenia pojednávania, keďže ani jeden z účastníkov nežiadal nariadenie pojednávania a správny súd nezhliadol iný dôvod na nariadenie pojednávania podľa § 107 ods. 1 SSP, a uznesenie verejne vyhlásil dňa 26. 06. 2024.

27. V prejednávanej veci sa správny súd zaoberal súladom Všeobecne záväzného nariadenia obce Varín č. 4/2011 o určení a zmene názvu ulíc a iných verejných priestranstiev na území obce Varín, v časti § 3 odsek 1, v ktorej obec Varín určuje názov ulice Dr. Jozefa Tisu s § 2b odsek 3 a § 6 ods. 1 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení platnom a účinnom do 30. 11. 2020. Preskúmané VZN č. 4/2011 prijalo Obecné zastupiteľstvo obce Varín na svojom zasadnutí dňa 26. 05. 2011 vo veci územnej samosprávy a predstavuje originálny výkon územnej samosprávy. Podľa § 1 ods. 1 Nariadenia je jeho účelom stanoviť pravidlá, podľa ktorých sa postupuje pri označovaní ulíc a iných verejných priestranstiev na celom území obce Varín. V § 3 Nariadenia je ustanovený zoznam ulíc a iných verejných priestranstiev obce a medzi nimi je aj určenie názvu ulice Dr. Jozefa Tisu.

28. Podľa § 2b ods. 1 zákona o obecnom zriadení v znení účinnom od 01. 01. 2002 do 31. 03. 2018 obec určuje a mení nariadením názvy ulíc a iných verejných priestranstiev. Podľa § 4 ods. 5 písm. a) bod 1. zákona o obecnom zriadení v znení účinnom od 01. 04. 2018 obec vo veciach územnej samosprávy ustanoví nariadením názvy ulíc a iných verejných priestranstiev, ako aj ich zmeny (§ 2b). Obec je teda od 01. 01. 2002 povinná určovať a meniť názvy ulíc a verejných priestranstiev všeobecne záväzným nariadením obecného zastupiteľstva. Žalovaný sa mýlil, keď argumentoval, že názov predmetnej ulice bol určený uznesením č. 224/93 zo dňa 04. 11. 1993 a VZN č. 4/2011 len prevzalo názvy ulíc v obci Varín, ktoré boli skôr určené, teda žalobca napáda všeobecne záväzné nariadenie, ktoré v tomto smere malo len deklaratórne účinky a žaloba mala smerovať proti uzneseniu č. 224/93 v čase, kedy ju ešte bolo možné podať. Podľa § 2b ods. 1 zákona o obecnom zriadení s účinnosťou od 01. 01. 2002 bola obec povinná určovať názvy ulíc všeobecne záväzným nariadením (nie uznesením) obecného zastupiteľstva, teda prijatím VZN č. 4/2011 obecné zastupiteľstvo obce Varín nepochybne vyhoveló zákonnej požiadavke (hoci so značným časovým odstupom po nadobudnutí účinnosti § 2b zákona o obecnom zriadení dňom 01. 01. 2002) a určilo názvy ulíc a iných verejných priestranstiev

v obci Varín všeobecne záväzným nariadením. Správny súd sa nestotožnil s tvrdením žalovaného, že VZN č. 4/2011 malo vo vzťahu k určeniu názvov ulíc v obci Varín len deklaratórny charakter, nakoľko všeobecne záväzné nariadenie vydané obcou vo veciach územnej samosprávy (čl. 68 Ústavy Slovenskej republiky) alebo vo veciach preneseného výkonu štátnej správy (čl. 71 Ústavy Slovenskej republiky) ako normatívny právny akt vo veciach, ktoré sú jeho obsahom upravené, je všeobecne záväzné odo dňa nadobudnutia jeho účinnosti a od tohto momentu pôsobí voči jeho adresátom, obdobne ako zákony. Oblasť života obce upravené vo všeobecne záväznom nariadení sú záväzne regulované práve od nadobudnutia účinnosti nariadenia. Zo žiadneho právneho predpisu vyššej právnej sily nemožno vyvodiť, že by všeobecne záväzné nariadenie malo deklaratórne účinky vo vzťahu k otázkam, ktoré upravuje. Práve naopak, tieto otázky sú záväzne upravené od momentu nadobudnutia účinnosti všeobecne záväzného nariadenia.

29. Žalobca videl rozpor preskúmvanej časti VZN č. 4/2011 v tom, že názov ulice Dr. Jozefa Tisu v obci Varín bol určený v rozpore s § 2b ods. 3 zákona o obecnom zriadení v znení účinnom do 30. 11. 2020, nakoľko nejde o názov ulice určený s prihliadnutím na významné nežijúce osobnosti a zároveň ide o názov urážajúci náboženské alebo národnostné cítěnie a navyše aj o jazykovo nesprávny názov.

30. Podľa § 2b ods. 3 zákona o obecnom zriadení v znení účinnom od 01. 01. 2002 do 30. 11. 2020, t. j. aj v čase prijatia VZN č. 4/2011, názvy ulíc a iných verejných priestranstiev sa určujú s prihliadnutím na históriu obce, na významné nežijúce osobnosti, na veci a pod. Neprípustné sú názvy po žijúcich osobách, názvy dlhé, duplicitné, urážajúce mravnosť, náboženské alebo národnostné cítěnie, jazykovo nesprávne a názvy nepriliehavé vzhľadom na históriu obce. Z § 2b ods. 3 zákona o obecnom zriadení vyplývajú podmienky, ktoré musí obecné zastupiteľstvo rešpektovať pri určovaní a zmene názvov ulíc a verejných priestranstiev.

31. Pokiaľ ide o podmienku tvorby názvu ulice a iného verejného priestranstva, a to prihliadnutie na významné nežijúce osobnosti, správny súd sa stotožnil so žalobcom v tom smere, že je potrebné citlivo zvažovať, v akom význame je tá-ktorá nežijúca osobnosť vnímaná. Pomenovanie ulice alebo iného verejného priestranstva po určitej osobnosti má oslavný charakter vo vzťahu k tejto konkrétnej historickej osobnosti. Je preto nevyhnutné, aby išlo o významnú osobnosť, ktorá je vnímaná vo výrazne pozitívnom svetle, nakoľko takýmto spôsobom by mohlo dôjsť k vzbudeniu dojmu schvaľovania negatívneho pôsobenia dotýčnej osobnosti zo strany orgánov územnej samosprávy. Navyše, nevhodne zvolená historická osobnosť, ktorá takýmto spôsobom bude spätá s každodenným životom obyvateľov obce, môže polarizovať v obci žijúce obyvateľstvo, čo je nežiadúce.

32. Vo vzťahu k Dr. Jozefovi Tisovi, po ktorom obec Varín pomenovala ulicu, je potrebné zdôrazniť, že ide o osobu, ktorá bola 15. 04. 1947 rozsudkom Národného súdu v Bratislave číslo jednania Tnľud 6/46 odsúdená podľa Nariadenia Slovenskej národnej rady č. 33/1945 Zb. o potrestaní fašistických zločincov, okupantov, zradcov a kolaborantov a o zriadení ľudového súdництва za trestné činy domácej zrady, zrady na povstanie a kolaborantstva na trest smrti povrazom ako hlavný trest a na stratu občianskych práv a konfiškáciu celého majetku ako na vedľajšie tresty. Správny súd si uvedomuje citlivú povahu sporných otázok v prejednávanej veci, avšak zdôrazňuje, že jeho úlohou nie je riešiť možné sporné body medzi historikmi ohľadne posudzovania významu a pôsobenia osoby Dr. Jozefa Tisa. Úlohou správneho súdu v prejednávanej veci nebolo po historickej stránke hodnotiť osobu Dr. Jozefa Tisa, pričom je nepochybne možné v jeho osobe nájsť nielen negatívne, ale aj pozitívne črty, tak ako u každej ľudskej bytosti. Avšak správny súd sa na osobu Dr. Jozefa Tisa pozerá výhradne cez jeho právoplatné odsúdenie preukazujúce, že po právnej stránke je hodnotený ako osoba, ktorá sa dopustila aj trestných činov dnes vnímaných ako zločiny proti mieru a zločiny proti ľudskosti.

33. V zmysle § 131 SSP je správny súd viazaný rozhodnutím príslušných orgánov o tom, že bol spáchaný trestný čin a kto ho spáchal. Správny súd v prípade existencie takéhoto rozhodnutia, ktoré je relevantné pre predmet konania, je povinný z tohto rozhodnutia bez ďalšieho vychádzať. Preto v predmetnej veci správny súd bol povinný rešpektovať rozsudok Národného súdu v Bratislave číslo jednania Tnľud 6/46 zo dňa 15. 04. 1947 o tom, že Dr. Jozef Tiso spáchal uvedené trestné činy, keďže tento rozsudok zrušený nebol. Nemožno potom považovať za súladné so znením § 2b ods. 3 zákona o obecnom zriadení účinným do 30. 11. 2020, aby bol názov ulice určený po historickej osobnosti, ktorá bola právoplatne odsúdená aj za trestné činy, ktoré sú dnes vnímané ako zločiny proti mieru a zločiny proti ľudskosti.

34. Správny súd s ohľadom na skutky, ktorými sa Dr. Jozef Tiso dopustil trestných činov, za ktoré bol odsúdený rozsudkom Národného súdu v Bratislave číslo jednanía Tnľud 6/46 zo dňa 15. 04. 1947, považoval za nepochybné, že názov ulice určený po menovanom je nutné považovať za urážajúci náboženské alebo národnostné cítenie skupín osôb, ktoré patria k náboženským a národnostným menšinám postihnutým nacistickou ideológiou a rasovým zákonodarstvom nerozlučne spätým s pôsobením Dr. Jozefa Tisa v čase výkonu funkcie predsedu vlády Slovenského štátu a neskôr i v čase výkonu funkcie prezidenta Slovenskej republiky. Skutočnosť, že reálne dochádza pomenovaním ulice Dr. Jozefa Tisu k urážlivému dotknutiu náboženského alebo národnostného cítenia určitých skupín osôb podporuje aj žalobcom pripojené stanovisko Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike zo dňa 07. 01. 2005 aj stanovisko Úradu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity zo dňa 03. 03. 2023.

35. Správny súd dospel k záveru, že označenie ulice Dr. Jozefa Tisu je navyše aj jazykovo nesprávne, keďže pri skloňovaní domáceho mužského priezviska Tiso podľa gramatických pravidiel slovenského jazyka je potrebné používať v genitíve tvar Tisa, nie Tisu. Teda gramaticky správne by bola ulica označená ako ulica Dr. Jozefa Tisa. To, že Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied vo svojom stanovisku zo dňa 24. 05. 2022 k skloňovaniu priezviska Tiso a iných priezvisk zakončených na –o uviedol, že tieto sa v minulosti skloňovali podľa vzoru hrdina a neskôr sa začali skloňovať podľa vzoru chlap, a v publikácii Morfológia slovenského jazyka z roku 1996 bola pripustená dvojkolajnosť ich skloňovania podľa oboch týchto vzorov, nemožno vyhodnotiť tak, že v roku 2011 ešte bolo v súlade s pravidlami slovenského pravopisu skloňovanie priezvisk zakončených na –o podľa vzoru hrdina. Pri prijímaní VZN č. 4/2011 bolo obecné zastupiteľstvo obce Varín povinné rešpektovať aj vývoj pravidiel slovenského jazyka a jeho kodifikovanú podobu (§ 2 zákona č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky), aby vyhovelo zákonnej požiadavke určovania názvov ulíc a iných verejných priestranstiev ustanovenej v § 2b ods. 3 zákona o obecnom zriadení v znení vtedy účinnom v spojení s § 3a zákona č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky, a to požiadavke jazykovej správnosti určeného názvu ulice.

36. Správny súd konštatuje, že posudzoval súlad namietanej časti VZN č. 4/2011 so znením zákona o obecnom zriadení účinným v čase prijatia VZN č. 4/2011 v zmysle prechodného ustanovenia § 30g zákona o obecnom zriadení, teda na vec neaplikoval § 2b v znení účinnom od 01. 12. 2020, a to ani pokiaľ by išlo o úvahy o interpretačnom účinku novelizovanej právnej normy. K argumentácii žalovaného úmyslom zákonodarcu nemeniť názvy ulíc a verejných priestranstiev určené do 30. 11. 2020 správny súd uvádza, že v § 30g zákona o obecnom zriadení je výslovne uvedené, že na názov ulice alebo iného verejného priestranstva podľa § 2b ods. 3 určený do 30. 11. 2020 sa vzťahujú doterajšie predpisy. Žalovaný poukazoval na dôvodovú správu k novele (t. j. zákonu č. 338/2020 Z. z.), v ktorej je uvedené, že „v prípade prijatia navrhovanej právnej úpravy nedôjde v zmysle prechodného ustanovenia k premenovávaniu už existujúcich názvov ulíc a iných verejných priestranstiev (§ 30g)“. Podľa správneho súdu nemožno dôvodovú správu povýšiť nad text zákona, ale je potrebné na ňu nahliadať len ako na bližšie vyjadrenie zámeru zákonodarcu. Avšak výklad jednotlivých ustanovení zákona patrí len do právomoci súdov. V predmetnej veci to znamená, že zákonodarca nechcel (zrejme aj z dôvodu zamedzenia prípadnému zmätku pri náhlej absencii názvov ulíc a iných verejných priestranstiev) prijatím novely účinnej od 01. 12. 2020 zrušiť ex lege už existujúce pomenovania ulíc a verejných priestranstiev, ale ponechal na zvážení prokuratúry a správneho súdu, či názvy ulíc a verejných priestranstiev tak, ako boli určené obcami do 30. 11. 2020, zodpovedajú právnej úprave platnej a účinnej do 30. 11. 2020. Pritom nie je vylúčené, aby dôvody nesúladu názvov určených do 30. 11. 2020 tak, ako boli konštruované orgánmi obce podľa právnej úpravy vtedy účinnej, svojím obsahom naplnili aj dôvody výslovne do textu § 2b zákona o obecnom zriadení zakotvené až od 01. 12. 2020.

37. V intenciách uvedených skutočností správny súd posúdil žalobu ako dôvodnú v celom rozsahu a vyslovil nesúlad Všeobecne záväzného nariadenia obce Varín č. 4/2011 o určení a zmene názvu ulíc a iných verejných priestranstiev na území obce Varín, prijatého dňa 26. 05. 2011, v časti § 3 ods. 1, v ktorej obec Varín určuje názov ulice Dr. Jozefa Tisu s § 2b ods. 3 a § 6 ods. 1 zákona o obecnom zriadení v znení platnom a účinnom do 30. 11. 2020.

38. Je potrebné, aby orgány územnej samosprávy v Slovenskej republike v budúcnosti pri výbere historických osobností, ktoré budú pripomínané prostredníctvom názvov ulíc a iných verejných priestranstiev obce, mimoriadne citlivo zvažovali všetky historické súvislosti. Činnosť samosprávy má

totiž vytvárať predpoklady pre pokojné spolužitie obyvateľov bez ohľadu na príslušnosť k národnostným, etnickým, náboženským alebo iným skupinám.

39. Správny súd dodáva, že dňom nadobudnutia právoplatnosti tohto rozhodnutia stráca Všeobecne záväzné nariadenie obce Varín č. 4/2011 o určení a zmene názvu ulíc a iných verejných priestranstiev na území obce Varín, prijaté dňa 26. 05. 2011, v časti § 3 ods. 1, v ktorej obec Varín určuje názov ulice Dr. Jozefa Tisu, účinnosť. Obecné zastupiteľstvo obce Varín je povinné do šiestich mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia správneho súdu uviesť Všeobecne záväzné nariadenie obce Varín č. 4/2011 v dotknutej časti do súladu so zákonom, inak všeobecne záväzné nariadenie v dotknutej časti po šiestich mesiacoch od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia správneho súdu stratí platnosť.

40. Pokiaľ ide o žalovaným predostretú interpretáciu účinkov rozhodnutia správneho súdu, ktorým je vyslovený nesúlad všeobecne záväzného nariadenia obce, mesta, mestskej časti alebo samosprávneho kraja so zákonom, nariadením vlády a všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy, túto správny súd nepovažoval za súladnú s právnou úpravou. Súdny prieskum zákonnosti všeobecne záväzných nariadení obcí bol s účinnosťou od 15. 10. 2008 (t. j. od účinnosti zákona č. 384/2008 Z. z.) zverený do pôsobnosti všeobecných súdov a s účinnosťou od 01. 06. 2023 patrí do právomoci správnych súdov. Od 15. 10. 2008 bol začlenením § 250zfa do zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok konštituovaný nový osobitný typ konania o súlade všeobecne záväzného nariadenia obce a vyššieho územného celku so zákonom, nariadením vlády a všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Po kodifikácii správneho súdnictva v SSP s účinnosťou od 01. 07. 2016 patrí do právomoci správnych súdov podľa § 6 ods. 2 písm. h) SSP aj konanie o súlade všeobecne záväzného nariadenia obce, mesta, mestskej časti alebo samosprávneho kraja so zákonom, nariadením vlády a všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy (§ 357 až § 367 SSP). Účinky právoplatného rozhodnutia správneho súdu o vyslovení nesúladu všeobecne záväzného nariadenia, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia podľa § 367 ods. 1 a 2 SSP sú rovnaké ako podľa čl. 125 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky účinky nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 písm. c) a d) Ústavy Slovenskej republiky (t. j. v konaní o súlade všeobecne záväzných nariadení vydaných orgánmi územnej samosprávy podľa čl. 68 a čl. 71 Ústavy Slovenskej republiky). Do 28. 02. 2019 boli účinky nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky v konaní o súlade právnych predpisov podrobnejšie upravené v § 41a ods. 3 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov nasledovne: „Stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe nálezu Ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených; ak však išlo len o ich zmenu alebo o doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením.“ S účinnosťou od 01. 03. 2019 sú účinky nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky v konaní o súlade právnych predpisov podrobnejšie upravené v § 91 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nasledovne: „Stratou účinnosti alebo platnosti právnych predpisov na základe nálezu ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených, ak ústavný súd nerozhodne inak; ak však išlo len o ich zmenu alebo doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením, ak ústavný súd nerozhodne inak.“. Pokiaľ ide o vyslovenie nesúladu všeobecne záväzného nariadenia obce, mesta, mestskej časti alebo samosprávneho kraja so zákonom, nariadením vlády a všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy v konaní pred správnym súdom, zákonodarca opomenul bližšie špecifikovať účinky rozhodnutia správneho súdu, ktorým bol vyslovený takýto nesúlad. V súlade s § 5 ods. 1 SSP je v tejto situácii potrebné primerane postupovať podľa princípov, na ktorých spočíva zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). Konkrétne v tomto prípade ide o čl. 4 ods. 1 CSP, podľa ktorého ak sa právna vec nedá prejednať a rozhodnúť na základe výslovného ustanovenia tohto zákona, právna vec sa posúdi podľa ustanovenia tohto alebo iného zákona, ktoré upravuje právnu vec čo do obsahu a účelu najbližšiu posudzovanej právnej veci. Medzeru v texte zákona (SSP) pokiaľ ide o účinky rozhodnutia správneho súdu o nesúlade všeobecne záväzných nariadení je nutné vyplniť pomocou analógie, pričom najbližšou právnou normou upravujúcou obdobnú situáciu (účinky nálezu ústavného súdu v konaní o súlade právnych predpisov) je ustanovenie § 91 ods. 3 zákona ústavnom súde. Správny súd dospel k záveru, že v prípade vyslovenia nesúladu všeobecne záväzného nariadenia obce, mesta, mestskej časti alebo samosprávneho kraja so zákonom, nariadením vlády a všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy v konaní

pred správnym súdom sa stratou účinnosti (§ 367 ods. 2 SSP) alebo platnosti (§ 367 ods. 3 SSP) všeobecne záväzných nariadení na základe rozhodnutia správneho súdu neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených; ak však išlo len o ich zmenu alebo doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením. V predmetnom prípade nadobudnutím účinnosti VZN č. 4/2011 došlo fakticky k strate účinnosti uznesenia č. 224/93, ktorým bol pôvodne určený názov ulice Dr. Jozefa Tisu, nakoľko všeobecne záväzné nariadenie je predpisom vyššej právnej sily ako uznesenie zastupiteľstva (zásada *lex superior derogat legi inferiori*). Vyslovením nesúladu žalobcom namietanej časti VZN č. 4/2011 so zákonom tak nedochádza k obnoveniu platnosti a účinnosti uznesenia č. 224/93 vo vzťahu k určeniu názvu predmetnej ulice, keďže všeobecne záväzné nariadenie nemožno považovať za zmenu alebo doplnenie uznesenia obecného zastupiteľstva.

41. O trovách konania rozhodol správny súd podľa § 170 písm. c) SSP tak, že žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania, keďže konanie bolo začaté na základe žaloby prokurátora.

42. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom správneho súdu pomerom hlasov 3:0.
Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom správneho súdu pomerom hlasov 3:0

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu je prípustná kasačná sťažnosť, ktorú je potrebné podať na Správny súd v Banskej Bystrici v lehote jedného mesiaca od doručenia uznesenia. O kasačnej sťažnosti rozhoduje Najvyšší správny súd Slovenskej republiky.

V kasačnej sťažnosti sa musí okrem všeobecných náležitostí podania (ktorému správne súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka - spisová značka, čo sa ním sleduje a podpis) uviesť:

- a) označenie napadnutého rozhodnutia,
- b) údaj, kedy napadnuté rozhodnutie bolo sťažovateľovi doručené,
- c) opísanie rozhodujúcich skutočností, aby bolo zrejmé, v akom rozsahu a z akých dôvodov podľa § 440 SSP sa podáva (ďalej len "sťažnostné body"),
- d) návrh výroku rozhodnutia (sťažnostný návrh).

Sťažnostné body možno meniť len do uplynutia lehoty na podanie kasačnej sťažnosti.

Kasačná sťažnosť podaná v listinnej podobe musí byť podaná v potrebnom počte rovnopisov s prílohami tak, aby sa jeden rovnopis s prílohami mohol založiť do súdneho spisu a aby každý ďalší účastník konania dostal jeden rovnopis s prílohami.

Sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ musí byť v konaní o kasačnej sťažnosti zastúpený advokátom. Kasačná sťažnosť a iné podania sťažovateľa alebo opomenutého sťažovateľa musia byť spísané advokátom. To neplatí, ak

- a) má sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho na kasačnom súde koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) ide o konania o správnej žalobe v sociálnych veciach alebo vo veciach azylu, zaistenia a administratívneho vyhostenia podľa § 6 ods. 2 písm. c) a d) SSP,
- c) je žalovaným Centrum právnej pomoci.

Doručené uznesenie, ktoré už nemožno napadnúť sťažnosťou, je právoplatné.